

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی

عنوان:

بررسی تطبیقی جایگاه زن در اندیشه امام خمینی(ره) و دیدگاه‌های فمینیستی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر نعمت الله کرم‌اللهی

استاد مشاور:

حجت الاسلام دکتر شمس الله مریجی

نگارش و پژوهش:

انسیه ملکیان

۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به:

- او که همچنان منتظر است،
- روح امام خمینی (ره) که درد عزت و عظمت مسلمین را در دل داشت.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خدایی را سزااست که انسان را آفرید و نعمت‌های فراوان بر او عرضه کرد و او را تربیت کرد و وسیله هدایت او را خلق کرد. پیامبران را معلم بشریت قرار داد و آنها را یکی پس از دیگری برای هدایت بشریت فرستاد.

پس از قدردانی و تشکر از خداوند متعال از کسانی که مرا در تدوین این پژوهش یاری رساندند کمال تشکر را دارم. از همه استادان محترم گروه علوم اجتماعی این دانشگاه که در طول دوران تحصیل زحمات زیادی را مستقبل شده‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم. به ویژه استادان محترمی که مرا در تدوین این پژوهش یاری رساندند. از جناب آقای دکتر نعمت الله کرم اللهی که راهنمایی این پژوهش را بر عهده داشتند تشکر می‌کنم، همچنین از جناب حجت الاسلام دکتر شمس الله مریچی که در سمت استاد مشاور مرا یاری کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از مسئولین کتابخانه که زحمات زیادی را در طول دوران تحصیل متحمل شده‌اند تقدیر و تشکر می‌نمایم.

سپس از پدر و مادر بزرگواری که در طول تدوین این پژوهش مرا حمایت کرده‌اند سپاسگزاری می‌نمایم.

چکیده:

موضوع این رساله، بررسی تطبیقی جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره) و اندیشه‌های فمینیستی است. روش استفاده شده در این رساله، روش تحلیل متن از نوع تطبیقی است. هر یک از این اندیشه‌ها در دو قسمت بررسی شده‌اند. قسمت اول: بررسی مبانی این دو اندیشه است و قسمت دوم: بررسی ابعاد جایگاه زن در هر یک از این اندیشه‌هاست که در سه بعد بررسی شده است. الف) جایگاه زن به عنوان انسان. ب) جایگاه زن در خانواده. ج) جایگاه زن در اجتماع (اقتصاد، سیاست و فرهنگ). همانطور که خواهیم دید امام خمینی به هستی‌شناسی توحیدی اعتقاد دارند و در نظر وی انسان خلیفه خدا بر روی زمین است. منابع معرفت‌شناسی وی، عبارتند از: عقل و وحی و حس و فطرت و شهود. زن در اندیشه امام خمینی (ره) از منزلت و مقام والایی برخوردار است. امام در عین دفاع از تساوی زن و مرد از نظر حقوق انسانی، تأکید می‌کند که در بعضی از موارد تفاوت‌هایی بین زن و مرد وجود دارد که به حیثیت انسانی آنها ارتباط ندارد، بلکه مربوط به طبیعت آنان است و به همین خاطر هر کدام احکام و حقوق خاص خود را نیز دارند. امام خمینی (ره) با تأکید بر نقش مادری و جایگاه زن در تربیت صحیح فرزندان، معتقد است که مادران در جامعه بزرگترین مسئولیت و شریف‌ترین شغل را دارند. امام خمینی (ره) از حضور زنان در تمام عرصه‌های فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی و سیاسی به عظمت یاد کرده و زنان را تشویق به این امر می‌کنند، البته به شرطی که به نقش زن در خانواده لطمه وارد نشود. اندیشه فمینیست‌ها بر مبنای اندیشه‌های سکولاریستی و لیبرالیستی و پوزیتیویستی بنیان‌گذاری شده است. اکثر فمینیست‌ها تفاوت‌های طبیعی میان زنان و مردان را نادیده می‌گیرند و از نظر آنها زن و مرد دارای ویژگی‌ها و استعدادها و روحیات یکسانی هستند. آنها نسبت به نقش مادری و جایگاه زن در خانواده دید منفی و بدبینانه‌ای دارند. فمینیست‌ها طرفدار آزادی بی‌حد و حصر زنان بوده و شرکت آنان در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی را به عنوان یک اصل اساسی پذیرفته و برای نقش آنها در خانواده ارزشی قائل نیستند.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق.....	۱
۱-۱. بیان مسأله.....	۲
۱-۲. سؤال اصلی پژوهش.....	۳
۱-۳. سؤالات فرعی.....	۳
۱-۴. اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق.....	۳
۱-۵. اهداف پژوهش.....	۴
۱-۶. سابقه پژوهش.....	۵
۱-۷. چارچوب مفهومی.....	۶
۱-۸. روش پژوهش.....	۹
۱-۹. ابزار گردآوری اطلاعات.....	۹
۱-۱۰. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و دادهها.....	۹
۱-۱۱. سازماندهی پژوهش.....	۱۰
فصل دوم: بررسی جایگاه زن در اندیشه امام خمینی(ره).....	۱۱
۲-۱. مبانی اندیشه امام خمینی(ره).....	۱۳
۲-۱-۱. مبانی هستی شناسی اندیشه امام خمینی(ره).....	۱۳
۲-۱-۲. مبانی انسان شناسی اندیشه امام خمینی(ره).....	۱۴
۲-۱-۲-۱. ابعاد وجودی انسان.....	۱۴

- ۲-۱-۲-۲. فطرت انسان..... ۱۷
- ۲-۱-۲-۳. کمال جویی انسان..... ۱۸
- ۲-۱-۲-۴. تأثیر محیط بر انسان..... ۱۹
- ۲-۱-۲-۵. اصول انسان شناسی امام..... ۲۱
- ۲-۱-۳. مبانی معرفت شناسی اندیشه امام خمینی (ره)..... ۲۳
- ۲-۲. ابعاد جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)..... ۲۴
- ۲-۲-۱. جایگاه زن به عنوان انسان..... ۲۵
- ۲-۲-۱-۱. انسانیت به عنوان عنصر مساوی و مشترک..... ۲۵
- ۲-۲-۱-۲. کرامت و منزلت زن..... ۲۶
- ۲-۲-۲. جایگاه زن در خانواده..... ۲۸
- ۲-۲-۱-۲. نقش ممتاز مادران در تربیت فرزندان..... ۳۰
- ۲-۲-۲-۲. نقش زنان در تثبیت یا انحلال نهاد خانواده..... ۳۳
- ۲-۲-۲-۳. سیره عملی حضرت امام در برخورد با خانواده..... ۳۴
- ۲-۲-۳. جایگاه زن در اجتماع..... ۳۵
- ۲-۲-۳-۱. جایگاه زن در اقتصاد..... ۳۶
- ۲-۲-۳-۲. جایگاه زن در سیاست..... ۳۷
- ۲-۲-۳-۳. جایگاه زن در عرصه فرهنگ..... ۴۱
- ۲-۲-۳-۳-۱. نقش زن در عرصه دانش و اندیشه..... ۴۱
- ۲-۲-۳-۳-۲. بانوان در صحنه دفاع فرهنگی..... ۴۳
- ۲-۲-۳-۳-۳. حضور زن در عرصه مطبوعات..... ۴۴
- ۲-۲-۳-۳-۴. حضور زنان در حوزه‌های علمیه و تبلیغ..... ۴۴
۴۵. دین..... ۴۵
- فصل سوم: بررسی جایگاه زن در اندیشه فمینیستی..... ۴۷**
- تاریخچه اندیشه‌های فمینیستی..... ۴۹
- ۳-۱. مبانی معرفتی فمینیسم..... ۵۰

- ۳-۱-۱. مبانی هستی‌شناسی ۵۱
- ۳-۱-۲. مبانی انسان‌شناسی ۵۱
- ۳-۱-۳. مبانی معرفت‌شناسی ۵۴
- ۳-۲. ابعاد جایگاه زن در اندیشه‌های فمینیستی ۵۴
- ۳-۲-۱. جایگاه زن به عنوان انسان ۵۵
- ۳-۲-۱-۱. نظریه برابری ۵۵
- ۳-۲-۱-۲. تفاوت ۵۷
- ۳-۲-۱-۳. فمینیسم رادیکال و نظریه برابری و تفاوت ۵۷
- ۳-۲-۲. جایگاه زن در خانواده ۵۹
- ۳-۲-۲-۱. فمینیسم لیبرال ۶۰
- ۳-۲-۲-۲. فمینیسم مارکسیست ۶۲
- ۳-۲-۲-۳. فمینیسم رادیکال ۶۴
- ۳-۲-۳. جایگاه زن در اجتماع ۶۸
- ۳-۲-۳-۱. جایگاه زن در سیاست ۶۹
- ۳-۲-۳-۱-۱. فمینیسم لیبرال ۶۹
- ۳-۲-۳-۱-۲. فمینیسم مارکسیست ۷۰
- ۳-۲-۳-۱-۳. فمینیسم رادیکال ۷۱
- ۳-۲-۳-۱-۳-۱. توجه به تفاوتها ۷۱
- ۳-۲-۳-۱-۳-۲. انتقاد از فلسفه سیاسی سنتی ۷۲
- ۳-۲-۳-۱-۳-۳. تفکیک عمومی - خصوصی ۷۲
- ۳-۲-۳-۱-۳-۴. دور نگه داشتن زنان از سیاست ۷۳
- ۳-۲-۳-۱-۳-۵. غفلت از مشکلات زنان در عرصه خصوصی ۷۴
- ۳-۲-۳-۱-۳-۶. گسترش مرزهای سیاست ۷۵
- ۳-۲-۳-۲. جایگاه زن در اقتصاد ۷۶

(ج)

۷۶	فمینیسم لیبرال	۱-۲-۳-۲-۳
۷۷	فمینیسم مارکسیست	۲-۲-۳-۲-۳
۸۰	فمینیسم رادیکال	۳-۲-۳-۲-۳
۸۱	جایگاه زن در عرصه فرهنگ	۳-۳-۲-۳
۸۱	فمینیست لیبرال	۱-۳-۳-۲-۳
۸۲	فمینیست مارکسیست	۲-۳-۳-۲-۳
۸۵	فمینیست رادیکال	۳-۳-۳-۲-۳
۸۶	نقد فمینیسم	
۸۷	۱. نقد مبانی فمینیسم	
۸۷	۱-۱. نقد مبانی هستی شناسی	
۸۸	۱-۲. نقد مبانی انسان شناسی	
۹۰	۱-۳. نقد مبانی معرفت شناسی	
۹۲	۲. نقد آموزه‌های فمینیستی	
۹۸	فصل چهارم: مقایسه و نتیجه گیری	
۱۱۳	منابع و مأخذ	

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱. بیان مسأله

موضوعات و مباحث مربوط به زنان همواره یکی از مباحث مهم و فراگیر در طول تاریخ اندیشه‌ها بوده و در دوران معاصر به دلایل مختلف از رشد و بسامدی بیشتر در ایران و جهان برخوردار شده است. رویکرد معقول به مباحث این عرصه و دفاع منطقی از اندیشه‌های اسلامی در مورد زنان، مستلزم آشنایی هر چه بیشتر با دیدگاه‌های اسلامی و غیر اسلامی هست که در این زمینه مطرح شده است.

این اصل اگر به گونه‌ای تطبیقی انجام شود از دامنه تأثیرگذاری بیشتری برخوردار است و دایره وسیع‌تری از حقیقت را روشن می‌سازد. از این رو در این رساله، در یک گونه‌شناسی تطبیقی نگرش امام خمینی (ره) و فمینیسم در باب جایگاه زن مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در این پژوهش جایگاه زن در سه بعد بررسی خواهد شد. الف) جایگاه زن به عنوان انسان. ب) جایگاه زن در خانواده. ج) جایگاه زن در اجتماع. که جایگاه زن در اجتماع در سه بعد بررسی خواهد شد. اول: جایگاه زن در اقتصاد. دوم: جایگاه زن در سیاست. سوم: جایگاه فرهنگی زن. در بین دیدگاه‌های فمینیستی ما سه دیدگاه را بررسی خواهیم کرد، زیرا این سه دیدگاه از اساسی‌ترین و شناخته‌شده‌ترین دیدگاه‌های فمینیستی هستند که عبارتند از: فمینیسم لیبرال، فمینیسم مارکسیست، فمینیسم رادیکال و در مراحل بعدی به مقایسه این سه دیدگاه با دیدگاه امام خمینی پیرامون جایگاه زن خواهیم پرداخت.

۱-۲. سؤال اصلی پژوهش

نگرش امام خمینی (ره) و فمینیسم به زن چگونه است؟

۱-۳. سؤالات فرعی

۱. مبانی انسان‌شناسی و هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی اندیشه امام خمینی و دیدگاه‌های

فمینیستی چیست؟

۲. دیدگاه امام خمینی و فمینیست در مورد جایگاه زن به عنوان انسان چگونه است؟

۳. دیدگاه امام خمینی و فمینیست در مورد جایگاه زن در خانواده چگونه است؟

۴. دیدگاه امام خمینی و فمینیست در مورد جایگاه زن در اقتصاد چگونه است؟

۵. دیدگاه امام خمینی و فمینیست در مورد جایگاه زن در سیاست چگونه است؟

۶. دیدگاه امام خمینی و فمینیست در مورد جایگاه زن در فرهنگ چگونه است؟

۷. چه انتقاداتی به دیدگاه‌های فمینیستی وارد است؟

۸. رگره‌های اشتراک و افتراق این دو دیدگاه چیست؟

۱-۴. اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق

اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق در باب آن برخاسته از عوامل گوناگونی است که از

زمره آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

نخست: امروزه مباحث مربوط به زنان یکی از جدی‌ترین و پرچالش‌ترین موضوع‌هایی

است که فراروی ادیان و مذاهب قرار دارد و دین اسلام نیز از این امر مستثنی نیست. بدیهی

است که یکی از راه‌های تبیین دیدگاه‌های اسلامی بررسی اندیشه اسلام‌شناسانی چون امام

خمینی (ره) است.

دوم: با مروری بر وضعیت مباحث زنان در ایران و جهان طی چند دهه گذشته، همچنین

با توجه به عواملی چون گسترش ابزارهای اطلاع‌رسانی، می‌توان پیش‌بینی کرد که این مباحث

در آینده‌ای نه چندان دور، با شتاب و گستره‌ای بیشتر در جامعه ما مطرح خواهد شد و

اندیشمندان دیار ما و مبلغان و مدافعان دین، چاره‌ای ندارند جز آن که به طور جدی وارد این عرصه شده و ضمن معرفی دیدگاه‌های دینی به پرسشهای مطرح پاسخ دهند.

سوم: باید توجه داشت که پذیرش اندیشه‌های امام خمینی (ره) به معنی بی‌نیازی این دیدگاه‌ها از معرفی و بررسی تطبیقی نیست. امروزه در معرکه آراء و اندیشه‌های گوناگونی که هر لحظه بر شمار آنها افزوده شده و به آسانی در دسترس افراد قرار می‌گیرد و همچنین با توجه به شباهت ادعاهای در عرصه حقوق زنان، یک مبلغ دینی به شرطی می‌تواند در ابلاغ رسالت الهی خود، مؤفقتی جدی داشته باشد که از یک طرف با گفتمان‌های موجود در این عرصه آشنا باشد و از طرف دیگر بتواند با حضور در میدان رقابت دیدگاه‌ها، برتری دیدگاه خود و کاستی دیدگاه رقیب، را به گونه‌ای مستند و مستدل تبیین کند.

چهارم: انجام پژوهشهای تطبیقی درباره اندیشه‌های فمینیستی، زمینه نقد و بررسی هر چه بهتر آنان را فراهم می‌کند.

پنجم: از آنجا که زنان حدود نیمی از افراد جامعه را تشکیل می‌دهند و با توجه به اینکه در سرنوشت جامعه نقشی تأثیرگذار دارند، هر گونه بررسی و تحلیل درباره آنان در واقع تأمل و اندیشه درباره سرنوشت امروز و فردای جامعه خواهد بود.

ششم: بخش عمده‌ای از دیدگاههای فمینیستی با دین و آموزه‌های دینی دارای زاویه مخالفت جدی است و در عین حال سوال و شبهه‌های فراوانی را فراروی دین و دینداران قرار می‌دهد و برخی از آموزه‌های دینی را به طور جدی به چالش می‌کشد. به همین خاطر، دفاع از اندیشه اسلامی و تبیین توانمندیهای آن کامل نخواهد بود مگر اینکه دیدگاه‌هایی از این قبیل مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد.

۱-۵. اهداف پژوهش

۱. بررسی مبانی انسان‌شناختی، هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی اندیشه امام خمینی (ره) و دیدگاه‌های فمینیستی
۲. بررسی جایگاه زن به عنوان انسان در اندیشه امام خمینی و فمینیست

۳. بررسی جایگاه زن در خانواده در اندیشه امام خمینی و دیدگاههای فمینیستی
۴. بررسی جایگاه اقتصادی زن در این دو دیدگاه
۵. بررسی جایگاه سیاسی زن در این دو دیدگاه
۶. بررسی جایگاه فرهنگی زن در این دو دیدگاه
۷. انتقاد از دیدگاههای فمینیستی
۸. بررسی و دسته‌بندی رگه‌های اشتراک و افتراق اندیشه امام خمینی (ره) و اندیشه‌های فمینیستی در باب جایگاه زن.

۱-۶. سابقه پژوهش

در عصر حاضر طرح مسائل و مباحث مربوط به زنان از اهمیت خاصی برخوردار است و به یکی از پرچالش‌ترین و پرتطرفدارترین مباحث تبدیل شده است که در این پژوهش یک نمونه از دیدگاه دینی (امام خمینی) با نمونه‌ای از دیدگاه‌های غیر دینی (اندیشه‌های فمینیستی) مورد بررسی و مقایسه قرار می‌گیرد.

در مورد جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)، کتابها و مقالات زیادی به چاپ رسیده است.

به عنوان نمونه:

۱- کتاب سیمای زن در کلام امام خمینی (ره) که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است که در این کتاب مجموعه سخنان گوهربار امام خمینی (ره)، در مورد آزادی زنان، حجاب زن، حضور زنان در اجتماع و نقش زنان در تربیت نسل‌ها، جمع‌آوری شده است.

۲- کتاب دوم، کتاب زن در دیدگاه امام خمینی (ره) است که در این کتاب نیز مجموعه سخنرانیها و سخنان امام از سال ۱۳۴۱ به بعد جمع‌آوری شده است. در این کتاب در مورد کشف حجاب زنان، نقش زنان در انقلاب، وظایف و مسئولیت زنان سخن گفته شده است. در مورد فمینیسم و جنبش‌های فمینیستی نیز، اگر چه کتابهایی که به فارسی ترجمه

شده باشد کمیاب هستند ولی به عنوان نمونه می‌توان از دو کتاب نام برد.

۱- کتاب فمینیسم اثر جین فریدمن: این کتاب مدخلی است به برخی از بحث‌های عمده در نظریه و عمل فمینیستی. کتاب حاضر با توجه به مسئله همیشگی برابری و تفاوت، تداوم آن را در عرصه‌های مختلف نظریه اجتماعی و سیاسی فمینیستی بررسی می‌کند. در این کتاب موضوعاتی از قبیل: امور سیاسی و شهروندی زنان، اشتغال با حقوق و بی‌حقوق و اقتصاد جهانی، جنسیت و قدرت مورد بررسی قرار گرفته است.

۲- کتاب دوم «از جنبش تا نظریه اجتماعی» است که توسط خانم «حمیرا مشیرزاده» نوشته شده است. وی در این کتاب، به بررسی زمینه‌های ظهور فمینیسم و امواج سه گانه فمینیسم در غرب پرداخته است.

۳- در زمینه نقد دیدگاهها و اندیشه‌های فمینیستی نیز کتابها و مقالات متعددی به چاپ رسیده است که از جمله می‌توان به کتاب درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام (بررسی مقایسه‌ای اسلام و غرب) اثر آقای محمدرضا زیبایی‌نژاد و محمدتقی سبحانی اشاره کرد. که در بخش دوم این کتاب، به معرفی گرایشهای فمینیستی و نقد این دیدگاهها پرداخته است.

۱-۷. چارچوب مفهومی

در این تحقیق قصد داریم که به بررسی تطبیقی جایگاه زن در اندیشه امام خمینی و دیدگاههای فمینیستی پردازیم. فرایند بحث به دو قسمت تقسیم می‌شود. قسمت اول: به بررسی مبانی معرفتی اندیشه امام خمینی و دیدگاههای فمینیستی می‌پردازد. قسمت دوم: به بررسی ابعاد اندیشه آنها در مورد جایگاه زن می‌پردازد و در انتها به بررسی تأثیری که این مبانی بر نوع اندیشه آنها پیرامون جایگاه زن دارد نیز پرداخته می‌شود.

منظور از مبانی معرفتی بنیادهای فکری است که اندیشه امام خمینی و فمینیست بر آن استوار است که شامل این سه محور است:

۱. مبانی هستی‌شناسی: این مبنا به نوع نگرش و شناخت از خدا و جهان و رابطه متقابل

میان آنها می‌پردازد. (قربانزاده سوار، ۱۳۸۱: ۸۱)

۲. مبانی انسان شناسی: به مباحثی گفته می‌شود که به بررسی هویت و چیستی انسان، و جایگاهی که انسان در هستی و در رابطه با سایر موجودات دارد، می‌پردازد.

۳. مبانی معرفت‌شناسی: منظور مباحثی است، که در مورد «حقیقت معرفت انسان و ارزشیابی انواع معرفت‌های او و تعیین معیار صدق و کذب آنها بحث می‌کند.» (حسین زاده، ۱۳۸۰: ۱۸)

و قسمت دوم: که به بررسی تحلیلی ابعاد جایگاه زن در اندیشه امام خمینی و دیدگاه‌های فمینیستی می‌پردازد. برای این منظور جایگاه زن در سه بعد بررسی می‌شود. اول، جایگاه زن به عنوان انسان. دوم، جایگاه زن در خانواده. سوم، جایگاه زن در اجتماع. به منظور بررسی جایگاه زن در اجتماع جایگاه زن در سه نهاد اساسی جامعه بررسی می‌شود که عبارتند از، جایگاه زن در اقتصاد، جایگاه زن در سیاست و جایگاه فرهنگی زن.

از بین گرایش‌های فمینیستی، ما به بررسی سه گرایش اصلی و شناخته شده در بین اندیشه‌های فمینیستی خواهیم پرداخت. این سه گرایش عبارتند از: فمینیسم لیبرال، فمینیسم مارکسیست، فمینیسم رادیکال. اصطلاحات و مفاهیم به کار برده شده به معنی زیر است: جایگاه زن: منظور از جایگاه زن، شأن و منزلت و شخصیت زن در اندیشه امام و اندیشه‌های فمینیستی است.

فمینیسم: فمینیسم در انگلیسی دو معنای متفاوت دارد: نخست به معنای حضور صفات زنان در مردان است و دوم که در اینجا مقصود است به جریانی گفته می‌شود که معتقد به برابری زنان با مردان از جنبه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است. از این رو فمینیسم را در معنای اخیر، در عربی به «نسویّه» و در فارسی به «زن‌گرایی»، «زن‌باوری» و «زن‌وری» یا «زنانه‌نگری» ترجمه کرده‌اند.

البته در همین معنای اخیر فمینیسم را گاه به «فعالیت‌های سازمان یافته برای احقاق حقوق زنان» که در قرن ۱۹ و ۲۰ میلادی شکل گرفت نیز اطلاق کرده‌اند. در این گونه موارد این واژه را باید به «نهیضت زنان» یا «نهیضت آزادی زنان» ترجمه کرد. (زیبایی نژاد و سبحانی، ۱۳۸۱: ۹۵)

جایگاه زن به عنوان انسان: اینکه زن به عنوان انسان، چه تفاوتی با مرد دارد و چه ویژگیهای طبیعی، استعدادهایی را داراست؟

جایگاه زن در خانواده: مقصود نوع نگرش، نسبت به نقش زن به عنوان مادر و همسر و انجام وظایف خانگی و همسری است.

جایگاه زن در اجتماع: به بررسی نحوه حضور و میزان اهمیت حضور زن در عرصه‌های مختلف جامعه که عبارتند از اقتصاد، سیاست و فرهنگ پرداخته می‌شود.

جایگاه زن در اقتصاد: اینکه زن به عنوان یک فعال اقتصادی و کمک کننده به چرخه اقتصاد کشور چه جایگاهی را داراست.

جایگاه زن در سیاست: اینکه زن در عرصه‌های گوناگون سیاسی جامعه، دارای چه نقشی است و چه انتظاراتی از زنان برای حضور در عرصه‌های سیاسی وجود دارد.

جایگاه فرهنگی زن: به بررسی جایگاهی که زن هم می‌تواند آموزش بدهد و بگیرد و در فرهنگ یک جامعه تأثیرگذار باشد می‌پردازد. و به جایگاهی که زن در نظام آموزشی و نهاد علم دارد، می‌پردازد.

حال این مباحث را در قالب یک جدول می‌توان استخراج کرد و با هم مقایسه نمود. که سطرها و ستون‌های جدول از این قرار است:

امام خمینی	فمینیسم رادیکال	فمینیسم مارکسیست	فمینیسم لیبرال	مبانی و ابعاد اندیشه		
				مبانی هستی شناسی	مبانی اندیشه	
				مبانی انسان شناسی		
				مبانی معرفت شناسی		
				جایگاه زن به عنوان انسان	ابعاد اندیشه	
				جایگاه زن در خانواده		
				جایگاه زن در اقتصاد		جایگاه زن در اجتماع
				جایگاه زن در سیاست		
				جایگاه زن در عرصه فرهنگ		

۸-۱. روش پژوهش

روش کیفی - تحلیل متن از نوع تطبیقی

۹-۱. ابزار گردآوری اطلاعات

با عنایت به روش پژوهش حاضر، اطلاعات مورد نیاز از طریق فیش برداری از منابع و

آثار علمی، گردآوری می شود.

۱۰-۱. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده ها

با توجه به کیفی بودن روش تحقیق، برای تحلیل اطلاعات به دست آمده از روش

تحلیل متن استفاده می شود. این روش از روشهای کیفی و نوعی روش ژرفانگر است که در آن

سوالاتی به متن ارائه و پاسخ آنها استخراج می شود و در موارد غیرصریح استنباط می گردد.

این روش در واقع تحلیل درونی متن است که به روش عقلانی و استنباطی صورت می‌گیرد. در تحلیل داده‌ها ابتدا جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره) و سپس در دیدگاه فمینیسم بیان شده و سپس به صورت تطبیقی، رگه‌های اشتراک و افتراق این دو دیدگاه بررسی و تحلیل شده است.

۱-۱۱. سازمان‌دهی پژوهش

فصل اول: کلیات تحقیق

بیان مسأله

سؤال اصلی

سؤال فرعی

اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق

اهداف تحقیق

پیشینه تحقیق

مفاهیم و متغیرها

روش پژوهش

روش گردآوری اطلاعات

تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها

سازمان‌دهی پژوهش

فصل دوم: بررسی جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)

فصل سوم: بررسی جایگاه زن در اندیشه فمینیستی

فصل چهارم: مقایسه و نتیجه‌گیری